

Radni list za učenike 7.2

Kako demokratski sistemi brinu o zaštiti manjina?

Problem uspostavljanja ravnoteže između prava većine i manjine jeste ključno pitanje na svim nivoima neke zajednice, od malih klubova do državnog nivoa. S jedne strane, u demokratiji treba poštovati volju većine. S druge strane, treba poštovati i interese manjina. Ako postoji grupa trajnih gubitnika koji smatraju da su diskriminirani, to može dovesti do ozbiljnog sukoba u zajednici.

U ustavima demokratskih zemalja obično se primjenjuju dva rješenja – oba postavljaju granice onom o čemu većina može odlučivati. Jedno je ograničavanje moći većine davanjem manjim entitetima pravo na autonomiju (savezni ili kantonalni model). Drugo rješenje je ugraditi ljudska prava kao građanska prava. Ta prava onda štite pojedince i manjinske grupe budući da ih većina mora poštovati.

1. Savezni/kantonalni model

Manjinske grupe formiraju regionalne entitete – savezne države ili kantone. SAD, Njemačka ili Belgija su primjeri saveza država, dok je Švajcarska primjer kantonalnog modela. U tim manjim jedinicama odlučuje većina, a to može uključivati pravo na nadzor nad vlastitim budžetom ili učešće u stvaranju nacionalnog zakonodavstva. Demokratski ustavi razlikuju se u opsegu autonomije koju dodjeljuju tim podjedinicama.

Ovaj pristup može se proširiti izmjenom definicije većine. Ako je za neke odluke potreban kvorum većine od više od 50–75% ili čak 100% – manjinske grupe mogu uticati na političke odluke pa čak mogu imati i pravo veta.

2. Ljudska prava kao manjinska prava

Ljudska prava funkcionišu kao manjinska prava postavljanjem granica onom o čemu može odlučivati većina. Uzmite, na primjer, članove iz **Evropske konvencije o ljudskim pravima od 4. decembra 1950.**:

Član 5. Pravo na slobodu ...

Svako ima pravo na slobodu ...

Član 14. Zabrana diskriminacije

Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osiguraće se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što je pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.

Članovi 5. i 14. govore o dva principa ljudskih prava – slobodi i jednakosti.

Građani čija su ljudska prava u nekoj zemlji članici Savjeta Evrope povrijeđena, mogu se obratiti Evropskom sudu za ljudska prava.

Ljudska prava postaju građanska prava onda kada postanu dio ustava. U tom slučaju su ona jače zaštićena jer su postala dio pravnog sistema i odnose se samo na građane te države. U nekim zemljama ustanovljen je ustavni sud koji štiti građanska prava. Za izmjene i dopune ustava obično je potrebno više od obične većine pa manjinske grupe mogu spriječiti promjene koje bi im mogle štetiti.